

František Skála: Žižkov je unikátní a mám ho rád

25.11.2020

Když František Skála coby student navštívil Toyen v žižkovském bytě, se zlou se potázel. Na Prahu 3 jinak ale svérázný výtvarník vzpomíná v dobrém.

Kolik vašich děl je v současnosti v Praze?

Asi tak tisíc, tedy u mě v ateliéru a v soukromých sbírkách Pražanů. Ale vy asi myslíte ve veřejném prostoru. Těch moc není. Dvě sochy v Dejvicích a další dvě sochy a Prastánek v Kasárnách Karlín. Zrovna ten byl koncipovaný pro Žižkov, pro stanici tramvaje Lipanská. 10 let jsem o to usiloval, starý strom kvůli tomu zachránil z Veltrus a pak z něj vytvořil Prastánek, u kterého by si lidé mohli sednout a dát kávu. Měla tam být trafika, radnice byla projektu nakloněná, ideální stav. Majitel toho místa se ale nakonec rozhodl jinak, tak tam dnes mají koženou galanterii. A ošklivý pomníček Seifertovi.

Na Žižkově tedy nic nemáte?

Kromě paláce Akropolis už pár let leží na obecním úřadě několik mých návrhů, jak zkrášlit žižkovská zákoutí. Třeba u schodů mezi Seifertovou a Chelčického jsem navrhl veřejné osvětlení, takového rytíře. Mám nápady také na Škroupovo náměstí a další místa. Pro jiné čtvrti jsem toto nedělal. Žižkov je unikátní a mám ho rád, takže projekty rád opráším, pokud o ně bude zájem.

A Akropolis?

To je mé největší zdejší dílo, za které jsem se stal čestným občanem Prahy 3. Legendární restaurace, ve které seděli Václav Havel, zpěvák Nick Cave a další, byla ale bohužel z rozhodnutí majitele Pavla Hurdy a současného vedení podniku zničena. Osudovou chybou bylo, že jsem vyslovil nahlas chystaný návrh Národní galerie, a sice že by restaurace měla být památkově chráněna. Aby k ochraně nedošlo, raději restauraci rychle zlikvidovali. Pan Hurda mi osobně řekl, že by to radši rozmlátil. Je to ale i vina památkářů, kteří otravují na nepodstatných místech, a když jde o něco zásadního, tak se to dá vždycky nějak „zařídit“. K Žižkovu jsem si vytvořil vztah hlavně v průběhu 90. let, když jsem pracoval právě na interiérech Akráče. Se všemi těmi lidmi a atmosférou, která k tomu patřila a nebude se opakovat. Teď to mám bohužel trochu pokažené a vydýchávám, co mi udělali.

Na Žižkov máte ale určitě i milé vzpomínky.

Do čtyř let jsem vyrůstal v Karlíně, pak jsme se přestěhovali do Strašnic. Ten prenatální dojem z Karlína konce 50. let byl dosti temný, školka byla v ponurém novogotickém klášteře. Na Žižkově jsem pak po strašnické základce nastoupil na SUPŠ. Nejkrásnější vzpomínky mám z té doby na Parukářku, kde jsme každou polední přestávku randili s mojí budoucí ženou Evou. Vzpomínám si také na starou hospodu na Olšanském náměstí a vybavuje se mi okamžik zoufalství, když mě Eva nechtěla.

Na Parukářce, kde rozhovor vzniká, jste dokonce před čtyřmi lety také slavil narozeniny.

Ano, mám to místo rád. Parukářka je dobrým příkladem ochrany genia loci. Opakem jsou developerské projekty. To jsou zločinci, kteří pouze kvůli zisku genia loci místo zničí a pak ho nazvou romantickým názvem jako třeba Zelené údolí. Jak je někde něco dobrého a chodí tam lidé, tak se najde „šikula“, který si vymyslí postavit tam něco lepšího, aby na tom vydělal prachy. Téměř nikdy mě na developerských projektech nic neokouzilo, bývá to jako přes kopírák.

Žižkov je známý také jako čtvrt umělců. Jaký vztah máte k místním legendám?

Tehdy mě opravdu hodně zajímal surrealismus. Rozhodl jsem se proto navštívit Toyen a ukázat jí své kresby. Někdo nám řekl, že bydlí v bytě v Krásově ulici, tak jsem se k ní pokoušel vnutit. Byla už hodně stará, lehce nevrlá. Nechtěla mě pustit dál, kresby jsem jí ale ukázal mezi dveřmi. Řekla mi, že to stojí za hovno. A ať se na to vyseru.

Jak vnímáte současné umění? Co třeba Vodopád Patrika Hábla na stěně domu v Táboritské ulici?

Bohužel jsem ho viděl jenom na fotkách. Ale Patrika a jeho práci mám rád, takže nemám obavy. Moje podobná velká malba s názvem Osudové ohlédnutí se připravuje na budově brněnské nemocnice.

Hodně cestujete, loni jste byl třeba v Kolumbii a poté v Austrálii, kde vás zaujaly tisíce let staré malby původních obyvatel. Prý teď jejich techniku zkoušíte.

Kresby Aboriginců jsou až 60 tisíc let staré, a tak bylo pro mne jako člověka i umělce úchvatné a inspirativní je vidět. Z Austrálie jsem si přivezl hlinky, pak jsem ale zjistil, že v Čechách se dají najít daleko krásnější. Technika malby přírodními pigmenty se pro mne stala určitou posedlostí spojenou s něčím, co se podobá lovu. V minulém životě jsem musel být sběrač-lovec. Život je krásnější, když člověk není v síti.

Čím vás staré kultury a pralidé oslovují?

Většina uměleckých projevů nejstarších obyvatel planety si je podobná, díla jsou nesmírně silná a autentická, propojená s realitou přírody a se zemí. Moji práci ovlivňují vědní obory, jako jsou archeologie, geologie, antropologie, makrobiologie či bionika. V dětství jsem sbíral brouky a motýly, zajímá mě krajina a její historie. Fascinuje mě přírodní tvarosloví a všechny ty sítě vztahů a procesů, ze kterých je utvořen svět. Většina současných uměleckých projevů se naopak vzdaluje realitě a vzniká na základě určité kalkulace, „aby to dobře vypadalo“. Třeba jen na displeji mobilu.

Poslední dva roky tvoříte v novém ateliéru ve Vršovicích. Ovlivňuje prostředí umělcovu tvorbu?

Samozřejmě. Ve vlhkém, plesnivém, malém suterénním ateliéru nemůžete malovat velké prosluněné obrazy. Ve Vršovicích mám tři prostory: jeden plesnivý a plný, pak sklad, také plný, a teď konečně světlý suchý 90 metrů velký ateliér, kde jsem konečně mohl začít malovat. Pokud má ale člověk co, může tvořit i ve velmi nouzových podmínkách. Když jsem měl velkou potřebu tvořit, některé mé práce vznikly téměř na chodbě.

Jak se vlastně objevuje ona potřeba tvořit?

To je na dlouhé povídání. Ale představte si dítě, které kreslí z radosti, že něco vzniká, že tvoří. Pokud se tahle schopnost nepřetrhne a rozvíjí, člověka to baví a má i vůli, tak se z té dětské touhy může nakonec stát i práce. Lidé se občas diví, kolik toho stihnu vytvořit. Kdybychom se nemuseli zabývat blbostmi a mohli jen v klidu pracovat, dalo by se toho stihnout ještě daleko víc. Všechny ty různé „usnadňovače“ dělají svět daleko složitějším a kradou čas. Van Gogh stíhal v závěru života namalovat dva obrazy denně. Říkáte, že si schválně udržujete určitý druh naivity.

Co to znamená?

Použil bych spíš termín technická negramotnost. Odborníci říkají, že jedinou spolehlivou ochranou proti počítačovým hackerům je nebýt připojen. Dnes bohužel dochází na všech frontách k diskriminaci lidí, kteří by se chtěli takto svobodně rozhodovat, tedy odpojit se. I ve vlaku už mě stevard upozornil, že si mohu jídlo objednat jen přes aplikaci. Takže svačinu s sebou! Všem mohu to „odpojení“ vřele doporučit. Život je daleko krásnější, když člověk není v síti.

Daří se vám vyhýbat se všednosti, konzumu, přemnoženým informacím a vnímat svět uměleckou duší?

Daří. A nemusí to být jen pohled umělce, může to být prosté vnímání. Když jdu městem cosi vyřídít, nedržím při tom stále v ruce mobil. Dlouhá léta jsem třeba chodil kontrolovat e-maily jednou za 14 dnů do knihovny a mobil jsem nevládnul. Když začínaly walkmany, toužil jsem ho mít, a poté, co jsem si ho vzal na uši, jsem ho brzy odhodil. V současné době jezdím rád na elektrické koloběžce, nemám totiž auto. Tak musím dávat pozor, aby mě někdo nesestřelil.

Na čem teď pracujete?

V říjnu jsme s kamarádem v rámci festivalu 4+4 dny v pohybu připravili expozici ve Staré škole ve Strašnicích, kterou jsem jako dítě vychodil. Vystavili jsme 50 let staré materiály — originály časopisů, plakátků nebo „válečné“ korespondence mezi třídami 9.A a 9.B. A hlavně „filmy“, tedy kreslené seriály spolužáků. Ty jsem také pozval na zahájení. Někteří už byli dědci, a asi hodně překvapení, že se jejich školní díla zachovala v mém archivu. Výstava bohužel trvala jen přes víkend, je ale možné, že se brzy ještě otevře. Na březen 2021 připravuji v Galerii hlavního města Prahy v domě U Zvonu výstavu mých ilustrací. Uvidíme, zda se uskuteční.

Blíží se Vánoce. Jaký k nim máte vztah?

Vánoce jsou hlavně rodinný svátek. Všechno to běsnění kvůli dárkům, které ve městě probíhá, to je jen důsledek konzumu a reklamy.

Kde jsou v Praze Vánoce nejhezčí?

Doma. Je to vzácné být pohromadě.

Máte na Žižkově nějaké kouzelné vánoční místo?

Pokud je někde kouzelné místo, určitě o tom nebudu mluvit a třeba ho fotit a dávat na internet. To dělá kdejaký hlupák, kterému nedojde, že ho tím ničí.

František Skála je český sochař, malíř, ilustrátor dětských knih, hudebník a tanečník. Narodil se 7. února 1956 v Praze. Vystudoval řezbářství na střední uměleckoprůmyslové škole, pak televizní a filmovou grafiku na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. Pochází z umělecké rodiny, otec František byl významný český výtvarník, matka Alena vedla soubor Chorea Bohemica. Manželka Eva Skálová vystudovala UMPRUM a je ilustrátorka. Tuto uměleckou činnost ovládají i obě jejich děti Alžběta a František Antonín. Skála je členem humoristického tria Tros Sketos, vystupuje také v divadle Sklep. Napsal jeden z prvních českých komiksů Velké putování Vlase a Brady

(1987).